

GÖÇMEN ÇOCUKLARDA SOSYAL UYUM SORUNLARI VE SOSYAL UYUM SORUNLARINI ÖNLEMENE YÖNELİK EĞİTİM POLİTİKALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

THE EVALUATION OF SOCIAL COHESION PROBLEMS AND EDUCATIONAL POLICIES TO PREVENT SOCIAL COHESION PROBLEMS IN MIGRANT CHILDREN

Ercan KÜÇÜKOBA

*e-mail: ekucukoba@gmail.com

Bandırma Onyedil Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim
Dalı, Balıkesir, Türkiye

ÖZET

Son yıllarda özellikle terör olayları ve savaş gibi nedenlere paralel olarak uluslararası göç hareketlerinin arttığı görülmektedir. Göç sonucunda özellikle göç alan ülkelerde ciddi ekonomik, sosyal ve siyasal problemlerin ortaya çıktığı görülmektedir. Bunun yanında göç sürecinde yaşanan travmatik olaylara paralel olarak göç zorlanan çocuklarda birtakım psikolojik ve sosyal gelişim bozuklukları ortaya çıkmaktadır. Buna paralel olarak göç zorlanan çocuklarda yeni yerleşilen bölgelerde sosyal uyum sorunları ortaya çıkmaktadır. Devletler de ortaya çıkan sosyal uyum sorunlarını en aza indirmeye yönelik politikalar geliştirmektedir. Türkiye’de de göçmen çocukların toplumsal katılımlarını desteklemek için sosyal uyum politikaları uygulanmaktadır. Yapılan bu çalışmada da göçmen çocuklara yönelik sosyal politikaların incelenmesi amaçlanmıştır. Yapılan literatür taraması sonunda göçmen çocuklara yönelik olarak uygulanan sosyal politikaların başında eğitim, barınma ve sağlık alanındaki uygulamaların geldiği tespit edilmiştir.

Keywords: Göçmen çocuklar, sosyal uyum, sosyal uyum politikaları

JEL KODU: F22

ABSTRACT

Of late years, it has been observed that international migration movements have increased particularly in parallel with reasons such as terrorism and war. As a result of migration, it is seen that serious economic, social and political problems have emerged, especially in countries receiving immigration. In addition, in parallel with the traumatic events which were experienced during the migration process, some psychological and social development disorders occur in children who were forced to migrate. In parallel with this, social adaptation problems arise in the newly settled regions of children who are forced to migrate. States have also developed policies to minimize emerging social cohesion problems. Social cohesion policies are implemented in Turkey to support the social participation of migrant children. In this study, it is aimed to examine the social policies towards immigrant children. At the end of the literature review, it has been determined that the most important social policies implemented towards migrant children are the practices in the field of education, accommodation and health.

Anahtar Kelimeler: Migrant children, social cohesion, social cohesion policies

JEL CODE: F22

GİRİŞ

Toplum bilimi açısından göç kavramının insanların sosyal, siyasal ve ekonomik nedenler ile içinde buldukları bölgeden geçici ya da sürekli olarak başka bir bölgeye yerleşmeleri olarak açıklanmaktadır. İçinde bulunduğu ülke sınırları içerisinde, bir bölgeden başka bir bölgeye yapılan yer değiştirme durumuna “iç göç”, yaşadıkları ülkeden başka bir ülkeye geçilmesi

etkilemesi sebebi ile dünyanın önemli toplumsal, ekonomik ve politik konusu olduğu görülmektedir. Neden ve sonuçlarından ziyade etkilediği ve etkilendiği toplumların yapısı bakımından ülkelerin ön gördüğü göç politikaları ve uygulamalarının da tartışılmasının gerekli olduğu belirtilmektedir (Günay ve ark., 2017). Göç olgusu ortaya çıkma nedenlerine ve işleyiş biçimine göre bazı sınıflara ayrılmaktadır. Literatürde yer alan bilgilere göre göç türleri aşağıdaki gibi sınıflandırılmaktadır.

Düzenli ve düzensiz göç: Düzenli göç kavramı Uluslararası Göç Örgütü tarafından “tanınan ve izin verilen yasal kurallar kapsamında yapılan göç hareketi” şeklinde açıklanmaktadır. Bu çerçevede düzenli göçlerin insanların yaşamakta oldukları ülkeden çıkıp başka ülkelere yasal kurallar kapsamında göç etmelerini ifade etmektedir. Düzensiz göç hareketlerinin tanımına bakıldığında ise göçmenlerin hem kendi ülkelerinin hem de göç edecekleri ülkelerin yasal mevzuatlarına dikkat etmeden gerçekleştirdiği belirtilmektedir. Bu anlamda düzensiz göçmenler yasa dışı giriş yollarını kullanıp veya vize süresi dolmasına karşın göç edilen ülkeyi terk etme eğiliminde olmayan göçmenler olarak tanımlandığı görülmektedir (Uluslararası Göç Örgütü, 2004).

Zorunlu göç: Zorunlu göçlerde kişilerin tercihine bakmadan, devlet tarafından bazı durum ve olaylara mecburen maruz kaldıkları görülmektedir. Ülkemizde yapılan bu göçler ile insanların Türkiye'nin batı ve güney bölgelerine yerleştirildiği belirtilmektedir. Bu sebeple göç edilen kentlerin nüfus oranının arttığı görülmektedir. Adana ve Mersin şehirleri bu duruma örnek olarak gösterilebilmektedir. Gönüllü göçler ise herhangi bir baskı ile karşılaşmadan kişilerin kendi seçimlerinin paralelinde gerçekleştirdikleri göçler şeklinde ifade edilmektedir. Kişilerin daha iyi yaşam şartlarında hayatlarını sürdürebilmeleri, iyi eğitim alabilmek, sağlık olanaklarından yararlanmak ve daha çok para kazanabilmek için devlet tarafından baskı olmaksızın gönüllü olarak gerçekleştirilen göçler olduğu belirtilmektedir (Koçak & Terzi, 2012).

Kitlesel göç: Yapılan göç eylemlerinin kitlesel veya kişisel yapılabildiği, kitlesel yapılan göç hareketlerinin genel anlamda sığınma amaçlı olarak yapılmasının yanında mülteci statüsü için yapılan göç hareketleri olduğu belirtilmektedir. Buna karşın mülteci veya sığınmacı olup kişisel olarak göç edenlerin de dahil olduğu görülmektedir (Dağdeviren, 2018).

İç ve dış göç: Yaşamını sürdürdüğü ülkenin sınırları içindeki bölgeden farklı bir bölgeye gerçekleştirilen yer değişikliğinin “iç göç”, yaşamlarını sürdürdükleri ülkeden başka bir ülkeye doğru yer değişikliğinin yapılması ise “dış göç” olarak ifade edilmektedir (Er, 2015). İç ve dış göçlerin toplumların sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yapılarını olumsuz olarak etkilemesi sebebi ile literatürdeki çalışmalarda bu göçlerin olumsuz etkilerinin incelendiği görülmektedir (Elliot ve ark., 2014).

Göçe Neden Olan Faktörler

Dünya genelinde göçün oluşmasına sebep olan bazı nedenlerin olduğu belirtilmektedir. Söz konusu sebeplerden bazılarının sosyo-kültürel, güvenlik, sosyo-ekonomik, politik ve doğal nedenler olduğu bilinmektedir. Bu çeşit sebeplerden ötürü göç olgusunun ortaya çıkıp şekillendiği belirtilmektedir (Günay ve ark., 2017). Göç nedenleri arasında pek çok itici ve çekici etkenin olduğundan söz edilmektedir. İtici etkenler çerçevesinde, siyasal baskılar, demografik, ekonomik ve çevresel nedenler olduğu görülmektedir. İnsanların yaşamlarını sürdürdükleri yeri terk etmek zorunda kalmalarına sebep olan siyasi baskıların çeşitlerinden bazılarının, totaliter-otoriter yönetim biçimleri, ihtilaller, sıkı yönetim ve savaşların toplum

üzerindeki uygulamaların olduğu belirtilmektedir (Şahin & Aydemir, 2018). Ayrıca göç eyleminin daha çok yerel imkanların yetersizliği sebebi ile gerçekleştiği görülmektedir. Eğitimin daha verimli bir şekilde gerçekleşmesi için de göç eyleminin gerçekleştiği belirtilmektedir (Genç ve ark., 2019). Bu çerçevede eğitim olanaklarının yetersizliği insanları göçe zorlayan sebepler arasında ifade edilmektedir (Aşkın ve ark., 2013).

Göçe neden olan unsurlar arasında sosyo-ekonomik unsurlar önemli bir yere sahiptir. Çelik'e (2006) göre, gelir artışı ve istihdam fırsatlarının göçe ilişkin çekici etkisinin söz konusu bölgenin ekonomik koşullarıyla yakın ilişkisinin olduğu görülmektedir. Ekonomik alanda yaşanan gelişme ile birlikte gelir ve istihdam düzeyinin de arttığı belirtilmektedir. Ülkelerin belli başlı bölgelerinde oluşan ekonomik gelişimin diğer bölgelerden buraya göç eyleminin oluşmasına sebep olmaktadır.

Siyasi endenler ve güvenlik gerekçeleri de göçe neden olan unsurlar arasında yer almaktadır. Bilindiği üzere toplumda oluşan hak ihlalleri, politik çatışmalar ve özgürlüklerde oluşan şiddet olayları, dini ve politik inanç, milliyetçilik, ırkçılık gibi faktörlerde devam eden ayrımcılık ve takip eden şiddet olayları, insanların daha özgür ve güvende olabildikleri yerlere göç etmelerine sebep olmaktadır (Aydoğdu, 2019). Bahsi geçen güvenlik nedenleri ile başka bir ülkeye sığınan insanların var olan sorunlardan kaynaklanan uluslararası korunma gereksinimi hisseden sığınmacılar olduğu belirtilmektedir. Vatandaşı olduğu ülkenin kendisini korumayı sağlayamadığı zamanlarda insanların kendisinin

iletişim sürecinde uzak büyütmeleleri çocukların beceri ve sosyal uyumlarını olumsuz olarak etkilediği belirtilmektedir (Işık, 2007).

Sosyal uyum üstünde etkisi olan diğer bir faktörün kardeş sayısı veya kardeşler arasındaki ilişkiler olduğu bilinmektedir. Tek çocuk olan çocukların genellikle benmerkezci, başka birine bağımlı olma ve değişken kişilikte olabildikleri belirtilmektedir. Kardeşi olmayan çocukların toplumsal duygusal gelişim düzeyleri, iki veya üç kardeş olan çocuklar ile dört veya daha fazla kardeş sayısı olan çocuklara göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bir veya iki kardeşi olan çocukların toplumsal uyumlarının üç veya daha fazla kardeşi olan çocuklara göre daha yüksek olduğu belirtilmektedir. Bu çerçevede çocuk sayısının artması halinde toplumsal duygusal uyum düzeylerinin azaldığı görülmektedir. Literatürdeki çalışma bulgularına bakıldığında da kardeş sayısı değişkenin sosyal uyum yetilerinin üzerinde önemli belirleyici olduğu belirtilmektedir (Işık, 2007; Yılmaz & Tepeli, 2013).

Sosyal uyum üzerinde etkisi olan diğer bir unsurun da okul ortamı olduğu bilinmektedir. Çünkü çocuğun benlik kavramı gelişiminin aile ile birlikte okul ortamı ile ilişkili olduğu görülmektedir. Benliğin okulda öğretmenin çocuğa ilişkin fikirlerinin çocuğun algılayışına bağlı bir şekilde şekillendiği belirtilmektedir. Yeni nesillerin toplum yaşamındaki yerini alması için hazırlık yapmasında ihtiyaç duyulan bilgi, beceri, kişilik yapısı ve anlayış sağlamalarının zenginleştirilmesine yardım etme faaliyetinin eğitim olarak ifade edildiği görülmektedir. Eğitimin özelliği önemli ölçüde öğretmenlerin niteliği ile özdeş olarak nitelendirilmektedir. Öğretmenlikte hedef kitlenin çocuk yani insan olduğu bilinmektedir. Yapılan çalışmaların, verilen hizmetlerin insana yönelik olması, öğretmenlerin kişisel özellikleri bakımından yeterlilik sahibi olmasını gerektirmektedir. Öğretmenlerin çocukları olumlu sosyal tutumlara yönlendirmesi ve teşvik etmesi, onların toplumsal iletişimini arttırıp uyumsuz sosyal tutumlarını azaltmaktadır. Toplumsal tutumları ile öğretmenlerin rol-model olmasının çocukların söz konusu tutumları sergilemesinde isteklerini arttırıran bir neden olduğu belirtilmektedir (Işık, 2007).

Kitle iletişim araçlarından olan televizyonun çocukların sosyal uyum seviyelerini etkileyen bir faktör olarak değerlendirildiği görülmektedir. Yaşadığımız dönemde çocukların büyük bir kısmının vakitlerini televizyon izleyerek geçirdiği bilinmektedir (Kırık, 2013: 189). Literatürdeki çalışmalara bakıldığında çocukluk döneminden itibaren uzun süre televizyon izlemenin sosyal beceri ve uyum gelişimini olumsuz olarak etkilediği tespit edilmektedir (Erdoğan, 2010: 766).

Göçmen Çocuklarda Sosyal Uyum Sorunları

Zorunlu bir sebepten ötürü gerçekleşen göç kavramında yeni bir bölgeye giden göçmenin çeşitli problemler ile yüzleşmesinden ve o bölgenin var olan düzenine uyum sağlaması bakımından çok yönlü uyum sorunlarıyla karşılaşmasına neden olduğu belirtilmektedir. Göçmenlerin hedef devlet vatandaşları ile karşılıklı olarak uyum döneminin geliştirilmesi; sığınmacıların siyasal, kültürel ve toplumsal hususlarda yeni göç etmiş oldukları yerde yaşayan insanların da katılım sağlamaları ile sığınmacı konusunun bütüncül olarak ele alınması, sorunların çözümü için “uyum” sorununa dikkat çekilmesi gerekmektedir (Taştan ve ark., 2018).

Göçmenlerin yaşadıkları sosyal uyum sorunlarının başında eğitim ile ilişkili sorunlar gelmektedir. Türkiye’deki Suriyeli sığınmacılarında yaşamakta oldukları temel problemlerin başında eğitimin olduğu görülmektedir. Toplumsal adaptasyonun sağlanmasının toplumsal

barış adına önemli bir gereksinim olduğu, özellikle de çok sayı gerçekleşen Suriyeli göçün sonrasında bu konu üzerinde ülkemizde titizlikle durulduğu belirtilmektedir. Dini eğitim, kültür eğitimi, dil eğitimi, mesleki eğitim, ilk ve orta düzeydeki okullarda ve üniversite eğitimi gibi örgün ve yaygın eğitim alanlarının Suriyeli çocuk ve yetişkinlere faydalı olduğu, onların ülke sınırları içerisinde hayatlarını kurup, halkla uyumlu bir şekilde yaşamlarını devam ettirmelerini kolaylaştırması beklenen bir durum olarak ifade edilmektedir. Bununla birlikte Suriyeliler ile uyum içerisinde yaşamsal bir alan oluşturulması için Türk toplumunun da toplumsal adaptasyon için eğitim almalarının faydalı olacağı düşünülmektedir (Duman, 2019).

Her çocuk gibi göçmen çocukların da göç edilen bölgedeki insanlar tarafından kabullenilmeyi, sağlıklı bir arkadaşlık bağı kurabilmeyi, göç edilen bölgedeki insanlar ile uyum sağlamayı umut ettikleri belirtilmektedir. Ancak göç edilen bölgedeki insanlar ile karşılaştıkları eğitim, dil ve kültürel sorunları nedeni ile toplumsal uyum sorunları yaşadıkları görülmektedir. Göçmen çocukların bölgedeki yerel halkın çocuklarına göre çeşitli duygusal özellikler sergilediği, akranlarından daha farklı gelişen uyum dönemlerinin olduğu ve genellikle ortaokul döneminde ön ergenliğe girmeleri nedeni ile uyum sorunları yaşadıkları bilinmektedir (Aydoğdu, 2019).

Göçmen çocuklar da tıpkı yetişkin göçmenlerde olduğu gibi yaşadıkları bölgelerde dil problemi yaşamakta, yaşadığı bölgenin anadilini öğrenmekte zorluk çekmekte, söz konusu gelişmeler sosyal uyumu olumsuz yönde etkilemektedir. Literatürde yer alan çalışmalarda da göçmenlerde dil sorunu yaşandığı görülmektedir. Ergun'un (2018) yapmış olduğu çalışmada Karaman ilindeki sığınmacıların yaşadıkları şehre uyum sağlama seviyelerinin incelendiği belirtilmektedir. Bu doğrultuda 334 mültecinin katıldığı çalışmanın sonucunda mültecilerin genel anlamda genç yaş ortalamasının yüksek düzeyde olduğu, sığınmacıların karşılaştığı problemlerin çözümünde Türkiye'nin kültürel olarak daha yakın olduğu, geçmişten beri kültürel bağların birbirine benzemesi nedeni ile Türkiye'ye geldikleri rapor edilmektedir. Bununla birlikte sığınmacıların Türkiye'de çalışma izin prosedürlerinin zorluğu ve uzun sürmesi nedeni ile yasa dışı çalışma yolunu seçtikleri, Türkçe dil kurslarının az olması, sağlık hizmetlerinden yararlanırken kendilerini ifade edebilme konusunda dil bilmemekten kaynaklanan problemler yaşamalarının ve sığınmacıların geri dönme düşüncelerinin olması dolayısıyla bu problemlerin aşılamadığı belirtilmektedir. Dağdeviren (2018) tarafından yapılmış olan çalışmada Elazığ'da yaşayan Suriyelilerin yaşadıkları şehre uyum sürecinin ve karşılaştıkları problemlerin ele alındığı görülmektedir. Bu amaçla 60 sığınmacının katıldığı çalışmanın sonucunda Elazığ'da yaşayan mültecilerin şehre uyum sürecinde yaşadıkları sorunların başında geçim sıkıntısının yer aldığı, ayrıca iş bulma ve çalışma şartlarında sorun yaşandığı rapor edilmektedir. Ek olarak sığınmacıların yaşamlarına uyum sürecinde her zaman yaşadığı bir diğer sorunun da dil yetersizliği olduğu belirtilmektedir.

Göçmen Çocuklara Yönelik Eğitim Politikaları

Sosyal uyum ile sığınmacıların üçüncü bir kişiye gereksinim hissetmeden uyum sağlayabilmesi amaçlanmaktadır. Sığınmacılarda aidiyet kavramının oluşturulması, toplumsal, kültürel ve ekonomik açıdan toplum yaşamına katılım sağlamaları, karşılıklı etkileşimle kültürel, dil ve din değişkenliklerinin iki taraf tarafından kabul edilmesi adına gereken etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Belgede sosyal uyumla sığınmacıların asimile olmadan toplum tarafından kabul edilmesi ve anlayışla karşılanarak farklılıklar göz önünde bulundurularak birlikte yaşanılmasının sağlanması amaçlanmıştır. Uyum Strateji Belgesi ve

Ulusal Eylem Planı Toplumsal Uyum Stratejik Amaç ve Hedefleri Tablo 1’de verilmiştir (Çoştan, 2020).

Tablo 1. Göçmenlere Yönelik Toplumsal Uyum Politikalarında Stratejik Amaç ve Hedefler

Toplumsal Uyum Politikalarının Stratejik Amaçları	Toplumsal Uyum Politikalarının Temel Hedefleri
Göçe ve göçmenlere ilişkin toplumsal bakış açısının ve yabancılara karşı yaklaşımın toplumsal uyuma katkı sağlayacak biçimde yönetilmesi. Yerel anlamda bir arada yaşamının ve karşılıklı iletişimin artırılması.	(1) Göçmenlere yönelik toplumsal kabul seviyesinin geliştirilmesi. (2) Göçmenlere yönelik toplumsal kabulü geliştirmek için gereken önlemlerin alınması. (1) Yerel yönetimlerin toplumsal adaptasyona yönelik görevlerinin artırılması adına gereken kurumsal, idari ve yasal düzenlemelerin yapılması. (2) Yerel halk ile göçmenlerin bir arada yaşamalarının desteklenmesi. (3) Yabancıların din hizmetlerinden etkili olarak yararlanmaları adına gerekli alt yapı güçlendirmesi.
Göçmenlerin yerel anlamda danışma ve istişare birimlerine etkin olarak katılımlarının artırılması.	(1) Göçmenlerin danışma birimlerine katılımının artırılması. (2) Sivil toplum kuruluşlarının kapasitelerinin geliştirilmesi.

Sığınmacı çocukların uyum ve sosyalleşme sürecinde okulun temel kurum olduğu belirtilmektedir. Türkiye’deki sığınmacı çocukların sosyal uyum ihtiyaçlarını karşılayacak eğitim ortamı ve sosyal olanakların kısıtlı olduğu görülmektedir. Bu gereksinimleri karşılayabilecek eğitim ortamı ve sosyal olanakların sağlanması gerekmektedir. Okullardaki sığınmacı çocukların yaşadığı çevre, aile ve yerli çocuklar ile uyumlarının güçlendirilmesi hususunda programların hazırlanmadığı, bu sebeple söz konusu çocukların sosyal uyumlarının yeterli düzeyde geliştirilemediği belirtilmektedir. Dolayısıyla sığınmacı çocukların öğrenim gördüğü okullarda eğitim alan altı ve yedinci sınıfa devam eden göçmen çocuklara sosyal uyum eğitimi verilmesi ve böylelikle sosyal uyumlarının geliştirileceğinin sağlanacağı düşünülmektedir (Aydoğdu, 2019).

Göçmen çocukların yaşadığı temel problemlerin başında dil eğitiminin yer aldığı belirtilmektedir. Türkiye’de göçmen çocukların yaşadığı temel problemlerin başında dil eğitimi bulunmaktadır. Sosyal hayattaki birçok faaliyetin (kamu kurumları ile iletişim kurma, ulaşım, sosyal hayat, diğer insanlar ile iletişim vb.) Suriyelilerin Türkçe bilmemeleri sebebi ile sağlıklı olarak gerçekleşemediği belirtilmektedir. Benzer olarak çalışma hayatına girme hususunda yaşanan problemlerinde temelinde yine dil yetersizliği sorununun yer aldığı bilinmektedir. Söz konusu durumun Suriyelilere Türkçe öğretilmesinin zorunlu bir hale getirdiği belirtilmektedir. Bu çerçevede Millî Eğitim Bakanlığı’nın Eylül 2013 tarihli “Ülkemizde Geçici Koruma Altında Bulunan Suriye Vatandaşlarına Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri” ile Suriyelilere Türkiye’de eğitim hakkı tanınmaktadır (Artan & Arıcı, 2017).

Geçici Koruma Yönetmeliği (md. 28) çerçevesinde göçmenlere eğitim alanında verilmiş olan haklar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır;

(1) Mevzuat dahilinde olan yabancıların eğitim çalışmaları, geçici barınma merkezlerinin içi ve dışında MEB sorumluluğu ve kontrolünde sürdürülmektedir. Bu kapsamda;

a) 54-66 aylık çocuklar öncelikli olmak üzere, okul öncesi eğitim döneminde 36-66 aylık çocuklara okul öncesi eğitim hizmeti sunulabilmektedir.

b) İlk ve orta dereceli öğrenim düzeyinde olan çocukların eğitim-öğretim etkinlikleri, MEB'in ilgili yönetmeliği kapsamında yürütülmektedir.

c) Her yaş grubuna uygun beceri ve hobilere ilişkin kurslar, meslek edindirme kursları ve dil kursları talep doğrultusunda düzenlenebilmektedir.

(2) Geçici koruma altında olanların ön lisans, lisans ve lisans üstü eğitimi ile ilgili esas ve usuller YÖK tarafından tespit edilmektedir.

(3) Bu mevzuat kapsamında Türkiye'de öğrenim gören yabancılar, gördükleri eğitimin kapsam ve süresini belirten belge verilmektedir. Çeşitli programlarda eğitim alınıp belgelenmiş ise söz konusu eğitim ve belgeler MEB veya YÖK Başkanlığının ilgili birimleri tarafından değerlendirilip uygun görülen seviyelere denklikleri sağlanmaktadır.

(4) Bu mevzuat dahilinde olan yabancıların eğitim çalışmaları ile ilgili diğer usul ve esaslar, MEB tarafından belirlenmektedir (Geçici Koruma Yönetmeliği, 2014).

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün göçmenlere eğitim alanında sunmuş olduğu uyum politikalarının stratejik hedef ve amaçları Tablo 2'de belirtilmektedir (Çoştan, 2020).

Tablo 2. Göçmenlere Sunulan Eğitim Uyum Politikalarının Stratejik Amaç ve Hedefleri

Stratejik amaçlar	Temel hedefler
Göçmenlerin örgün eğitime ulaşım katılmalarının artırılmasına yönelik çalışmaların artırılması.	(1) Örgün eğitime göçmenlerin ulaşabilmelerinin desteklenmesi için yönetmeliğin ve eğitim kurumlarının fiziki, beşerî ve idari kapasitelerinin artırılması. (2) Göçmenlerin örgün eğitime ulaşmalarının desteklenmesinde tespit, farkındalık ve bilgilendirme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi. (3) Göçmen çocukların okula gidememeleri ya da eğitime ara vermelerine sebep olan (maddi olanaksızlıklar, okula adapte olamama, küçük yaşta evlenme, ayrımcılığa maruz kalma vb.) unsurların araştırılıp ortadan kaldırılması.
Göçmenlerin örgün eğitime devamlılıklarının ve başarılarının geliştirilmesine yönelik çalışmaların güçlendirilmesi.	(1) Göçmenlerin örgün eğitime devamlılığının sağlanması için bilgilendirme yapılmasıyla öğrencilerin okula devamlılığının sağlanması için sistematik metotların geliştirilmesi.
Göçmenlerin üniversitelere erişiminin desteklenmesi.	(1) Üniversiteye ulaşmalarının sağlanması adına gerekli bilgilendirmenin yapılması ve erişimlerini destekleyen kaynakların geliştirilmesi.

Yaygın eğitim programlarının göçmenlerin ihtiyaçlarına göre geliştirilip katılımlarının artırılması.

(1) Yükseköğretim kurumlarının toplumsal adaptasyon ve göçün olumlu etkilerini destekleyen çalışmalar yürütmesi.

(1) Türkçe dil öğretiminin devam ettirilmesi, standart ve sistematik bir şekilde geliştirilmesi ve yaygın bir hale getirilmesi için gerekli faaliyetlerin yapılması.

(2) Yaygın eğitim kurumlarının kapasitelerinin göçmenlerin ihtiyaç ve erişimlerine göre geliştirilmesi.

(3) Adaptasyon eğitim programının geliştirilip göçmenlerin uyum eğitimlerine katılmalarının sağlanması.

Eğitim faaliyetlerinin yanında göçmenlere yönelik sosyal uyum politikaları kapsamında sağlık hizmetlerine de önem verilmektedir. Bilindiği gibi kamu sağlığı ve düzenini yakından alakadar eden göz dalgası ile beraber sağlık alanında da bazı politikaların gerçekleştirilmesi ve uygulanması kaçınılmaz olmuştur. Yasalara bağlı olarak düzenlemelerden biri olan sağlık hizmetleri bunun yanında temel insani haklardan biri olarak bireylerin yaşamlarını sağlıklı bir biçimde sürdürebilmelerinin şartlardandır. Göçmenlere yönelik açık kapı uygulamasıyla ülke sınırından geçer geçmez bireylerin sağlık kontrolleri yapılmıştır. Yüksek düzeyde göç alan Türkiye'ye giriş sağlayan Suriyeli mülteciler ülkemiz zor şartlar altında gelmeleri, kamp ya da dışarıda kalabalık bir şekilde konaklamaları, geçinme ve barınma imkanlarını sağlık durumlarını olumsuz şekilde etkileyebilmektedir (Önder, 2019).

SONUÇ

Sosyalleşme ve sosyal uyum sürecinde çocuklar üzerinde okulun önemli bir etkisi bulunmaktadır. Bu kapsamda göçmen çocuklarda sosyal uyum sorunlarının en aza indirilmesi için eğitim politikalarına önem verildiği görülmektedir. Eğitim politikaları sayesinde göçmen çocuklar hem diğer akranları ile kaynaşmakta hem de yerel dili öğrenmektedirler. Buna paralel olarak göçmen çocuklarda sosyal uyum sorunları en aza inmektedir. Türkiye'de göçmen çocuklara yönelik eğitim faaliyetlerinin okul öncesi dönemden itibaren başladığı görülmektedir. Eğitim faaliyetlerinden yararlanamayan çocuklar yerel halkın dilini öğrenme konusunda sorun yaşamaktadır. Bu durum çocukların yetişkinlik yıllarında da ciddi uyum sorunları yaşamalarına neden olmaktadır. Bu nedenle göçmen çocuklara yönelik eğitim politikalarının etkin bir biçimde uygulanması gerektiği söylenebilir.

Bilindiği gibi göçmen çocukların sosyal uyum süreçlerinin sağlıklı bir biçimde gerçekleştirilmesi için sağlıklı bireyler olmaları gerekmektedir. Bu kapsamda sosyal uyum politikaları kapsamında sağlık hizmetlerine de önem verildiği görülmektedir. Bunun yanında elde edilen sonuçlara göre göçmen çocuklara din eğitimi sağlandığı, yeni yaşam alanlarının kültürel yapılarını benimsemelerine yönelik uygulamalara yer verildiği görülmektedir.

KAYNAKLAR

Artan, T., & Arıcı, A. (2017). İstanbul'da yaşayan geçici koruma statüsündeki Suriyelilere yönelik sosyal hizmet uygulamalarının değerlendirilmesi. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 1(1), 1-21.

- Aşkın, E. Ö., Yayar, R., & Oktay, Z. (2013). Kırsal göçün ekonometrik analizi: Yeşilyurt ilçesi örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14(2), 231-252.
- Aydemir, S. & Şahin, M. C. (2018). Zorunlu-kitlesele göç olgusuna sosyolojik bir yaklaşım: Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar örneği. *Dini Araştırmalar*, 21(53), 121-148.
- Aydoğdu, F. (2019). *Göçmen aile çocuklarının uyum düzeylerine sosyal uyum eğitim programının etkisinin incelenmesi*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Başarıcı, M. (2019). *2011-2017 Tarihleri arasında Suriyeli sığınmacıların kente uyum sürecinde yaşadıkları ekonomik ve sosyal sorunlar: Gaziantep örneği*. Yüksek lisans tezi, Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa.
- Çelik, F. (2006). İç göçlerin itici ve çekici güçler yaklaşımı ile analizi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 27, 149-170.
- Çoştan, U. (2020). *Türkiye'de göç yönetimi ve politikaları: Suriyeli mülteciler örneği*. Yayımlanmamış doktora tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Dağdeviren, G. (2018). *Suriyeli sığınmacıların entegrasyon süreci ve sorunları: Elâzığ örneği*. Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elâzığ.
- Duman, T. (2019). Toplumsal uyum için eğitimin önemi: Türkiye'deki Suriyeliler örneği. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 41, 343-368.
- Sibiri, A. E., Ayinmoro, A. D., & Jack-Jackson, T. C. B. (2014). The socio-cultural effects of internal migration among the people of Akutupa Kiri in the North-Central Zone, Nigeria. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 5(15), 494-503.
- Er, A. (2015). İtici ve çekici faktörler bağlamında iç göç: Gaye Hiçyılmaz'dan Fırtınaya Karşı. *Göç Dergisi (GD)*, 2(1), 43-58.
- Erdoğan, S. (2010, Kasım). *Erken çocukluk döneminde televizyonun sosyal gelişime ve değerler eğitimine etkisi*. In International Conference on New Trends in Education and Their Implications, Antalya.
- Ergün, G. (2018). *Mültecilerin kente uyumunu ölçmeye yönelik Karaman ilinde bir araştırma*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- Gazete, R. (2014). *Geçici Koruma Yönetmeliği*. www.mevzuat.gov.tr Erişim tarihi: 06.07.2022
- Gen., Y., Ustabaşı-Gündüz, D., & Çöpoğlu, M. (2019). Göç ve kalkınma ilişkisi. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7(18), 479-498.
- Günay, E., Atılgan, D., & Serin, E. (2017). Dünya'da ve Türkiye'de göç yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2), 37-60.
- Işık, M. (2007). *Anasınıfına devam eden beş-altı yaş çocuklarına sosyal uyum ve beceri ölçeğinin uyarlanması ve uygulanması*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kabasakal, Z., & Çelik, N. (2010). The effects of social skills' training on elementary school students' social adjustment. *İlköğretim Online*, 9(1), 203-212.
- Kırık, A. M. (2013). Televizyonun gelişim çağı çocukları üzerindeki olumsuz etkileri ve ebeveynlerin kontrol sorunu. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(4), 189-198.
- Koçak, Y., & Terzi, E. (2012). Türkiye'de göç olgusu, göç edenlerin kentlere olan etkileri ve çözüm önerileri. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(3), 163-184.

- Önder, N. (2019). Türkiye’de geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik sağlık politikalarının analizi. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 110-165.
- Özdemir, M. (2008). *Türkiye’de iç göç olgusu, nedenleri ve Çorlu örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Tanrıverdi, H., & Erarslan, N. (2015). Okul öncesi çocukların sosyal uyum ve beceri düzeyleri ile değer kazanımları arasındaki ilişki. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9), 9-23.
- Taştan, C., İrdem, İ., & Özkaya, Ö. (2013). *Politika ve uygulama boyutlarıyla göç ve uyum*. 1. Baskı. Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- Tuzcu, A., & Bademli, K. (2014). Göçün psikososyal boyutu. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(1), 56-66.

EXTENDED ABSTRACT

It is known that social relations are very important in the structure of contemporary society. Because it is seen that a significant part of people’s lives interact with other people. Due to these reasons, it is mentioned that people with high social skills can communicate more easily with other people in the society. It is stated that social skills acquired in childhood play an important role in creating social interactions with other individuals in the forthcoming period of life. Therewithal, it is seen that the social skills acquired during childhood positively affect the individual’s adaptation to society in adulthood (Kabasakal & Çelik, 2010). It is stated that the development of social adaptation in children begins in the pre-school period. In the mentioned period, they have to do some work both with their peers and with adult people and they have to do it successfully when they take responsibility. In this respect, it is stated that it is very important in terms of social development to focus on the importance of spending time together, to approve and support the right attitudes, and to warn and correct the wrong attitudes appropriately (Tanrıverdi & Erarslan, 2015).

It is known that the family is at the forefront of the factors that affect and shape social cohesion. It is stated that communication within the family can affect children’s social skills and adaptation positively and negatively. It is seen that the warmth, closeness, love and behavior of parents towards children positively affect their adaptation and skills when they have a reassuring and consistent approach. On the contrary, it is stated that parents apply very harsh authority and discipline and put too much pressure on their children and that they grow up far from a loving and flexible communication process negatively affects children’s skills and social adaptation (Işık, 2007).

It is known that another factor that has an effect on social cohesion is the number of siblings or the relations between siblings. It is stated that only children who have no sibling can be egocentric, dependent on others and have variable personalities. It is seen that the social emotional development levels of children without siblings are at a higher level than children with two or three siblings and children with four or more siblings. It is stated that social adjustment of children with one or two siblings is higher than children with three or more siblings. In this context, it is seen that the social sensory adaptation levels decrease as the number of children increases. When the study findings in the literature were looked, it is stated that the variable of the number of siblings is an important determinant on social adaptation abilities (Işık, 2007; Yılmaz & Tepeli, 2013).

The concept of migration is explained as ‘the movement of individuals from their existing position to a different place due to political, cultural, economic and social reasons’ (Koçak & Terzi, 2012). In addition, it is seen that it is stated that the International Organization for

Migration defines the concept of migration as ‘people crossing the borders of international countries, individually or as a group, and settling in another country’. In this framework, it is stated that all population movements in which individuals are displaced, regardless of their cause, structure and duration, are considered within the scope of migration (International Organization for Migration, 2004: 35). It is seen that the common point of the definitions related to migration is to change place and move. Among the difficulties in which it is important to put forward a detailed and common definition of migration in terms of communal; it is stated that each migration movement and phenomenon has its own reasons, scope, realization and way of living are different from each other. Another important factor to consider is that migration is a process rather than a social phenomenon that develops suddenly (Başarıcı, 2019).

People from different cultures need to live together, accept differences and overcome difficulties together. In the process of complying with a new lifestyle, it can cause the individual to experience feelings such as alienation, regret, social isolation, feeling worthless and loneliness, and as a result of the existence of these feelings, stress can be much more. It is stated that not coping with the existing stress effectively puts individuals at risk of some health problems such as depression and anxiety disorder (Tuzcu & Bademli, 2013). In addition to the psychological problems that immigrants experience, the processes of adapting to the new culture they live in cause as well as emerging social adaptation problems. Since children are among the groups most affected by the migration process, it is an expected result that children also experience social cohesion problems during the migration process. Education has a great role in minimizing the social cohesion problems experienced by children in parallel with the migration process. In this study, it was aimed to examine the social cohesion problems experienced by immigrant children and to evaluate the education policies to prevent social cohesion problems.

School has a significant impact on children in the process of socialization and social adaptation. In this context, it is seen that education policies are given importance in order to minimize the social cohesion problems in immigrant children. Thanks to education policies, immigrant children both mingle with their peers and learn the local language. In parallel with this, social adaptation problems in immigrant children are minimized. Educational activities for migrant children in Turkey are seen to start from the pre-school period. Children who cannot benefit from educational activities have problems in learning the language of the local people. This situation causes children to experience serious adaptation problems in their adult years. For this reason, it can be said that education policies for immigrant children should be implemented effectively.

As it is known, immigrant children must be healthy individuals so as to carry out their social adaptation processes in a healthy way. In this context, it is seen that health services are also given importance within the scope of social cohesion policies. In addition, according to the obtained results, it is seen that religious education is provided to immigrant children and practices towards adopting the cultural structures of their new living spaces are include